

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 13/1982-83 med anledning av ltm Sune Carlssons m.fl. lagmotion med förslag till landskapslag angående ändring av 25 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland.

Landstinget har inbegärt lagutskottets yttrande över lagmotionen. Utskottet, som hört lagberedningschefen Christer Jansson, får härmed vördsamt anföra följande.

Motionärerna föreslår att straffbestämmelserna i landskapslagen om rätt att idka näring (11/57) skulle ändras så att minsta antalet dagsböter som kunde utdömas för brott mot lagens 3 och 4 §§ skulle sänkas från etthundra till trettio. Härigenom skulle införas en vidare prövningsskala där skälig hänsyn kunde tas till brottets omfattning. Genom att det högsta bötesstraffet i dag enligt strafflagens 2 kap. 4 § är etthundratjugo dagsböter är domstolarnas praktiska prövningsskolor i nämnda fall mycket begränsade.

Utskottet har härvid uppehållit sig vid frågan om huruvida självstyrelselagens 11 § 1 mom. 13 punkten jämförd med dess 13 § 1 mom. 11 punkten kan anses innebära att man i landskapslagar skulle kunna avvika från det maximala antal dagsböter som anges i strafflagens 2 kap. och att sålunda endast bestämmelserna om bötesstraffet som straffart skulle anses vara av rikslagstiftningsnatur. Ett flertal utlåtanden av Ålandsdelegationen och Högsta domstolen synes dock ge vid handen, att den rätt att utfärda bestämmelser om bötesstraff inom rättsområden tillhöriga landskapets kompetensområde som självstyrelselagens 13 § 1 mom. 11 punkten medger, endast innefattar rätt att inom de i strafflagen allmänt angivna latituderna bestämma dagsböternas antal. Bestäms ett högre antal dagsböter får detta uppenbarligen anses vara ett beslut inom "strafflagens gebit" där sålunda riket tillkommer lagstiftningsbehörigheten. Stöd för denna uppfattning ger även självstyrelselagens förarbeten. Sålunda skriver Castrén-kommittén i sitt betänkande 1939 följande (kursiveringen lagutskottets):

"Den omständigheten, att lagstiftningen å strafflagens gebit är förbehållen rikets lagstiftningsmakt, innefattar ej hinder för landstinget att inom sådana rättsområden, som höra till landskapets lagstiftningsbefogenhet, antaga straffbestämmelser med eller utan avvikelser från resp. straffbud uti den i riket gällande särlagstiftningen. Dyliga bestämmelser få dock självfallet icke innefatta någon ändring i gällande strafflag."

Ovanstående uppfattning får även stöd i ett utslag från Högsta domstolen i februari 1979 med anledning av att ett bolag som saknat hemort i landskapet dömts för att olagligen ha idkat näring här. Genom en ändring av strafflagens 2 kap. 4 § (FFS 28/69) hade föreskrivits att sådant lägsta eller högsta bötesstraff, varom stadgats i särskild lagstiftning före 1.6.1969 inte skulle tillämpas. Bötesstraff skulle i stället alltid utdömas inom skalan 1 - 120 dagsböter. Oaktat den åländska näringslagens bestämmelser från 1957 om ett minimistraff på etthundra dagsböter utsatte häradsrätten 1974 med stöd av nämnda ändrade lagrum i strafflagen ett straff om trettio dagsböter. Domen fastställdes senare utan ändring av Högsta domstolen. HD synes sålunda ha accepterat att de generella, i strafflagen ingående bestämmelserna skall tillämpas framom sådana i landskapslag ingående straffbestämmelser som till följd av ändring av strafflagen kommit att strida mot den sistnämnda lagens bestämmelser.

Av det ovan anförda framgår sålunda att minimistraffet för brott mot näringslagen enligt strafflagens huvudprincip egentligen är en dagsbot. En senare verkställd ändring av strafflagens 2 kap. 4 § (FFS 650/76) ger dock vid handen att ett särskilt lägsta eller högsta straff "av synnerligt skäl" kan stadgas för bötesstraff genom föreskrift i lag. På grund av nämnda ändring ansågs det formellt möjligt att vid en 1979 verkställd ändring av den åländska näringslagen (50/79) bibehålla den fr.o.m. 1.6.1969 icke tillämpliga minimistraffsatsen om etthundra dagsböter. Med hänsyn till att näringslagens bestämmelser nära ansluter sig till det åländska nationalitets-skyddet anser utskottet en minimistraffsats motiverad och nödvändig. Samtidigt bör prövningsskalan vara så vid att skäligen möjligheter finns att ta hänsyn till brottets omfattning med beaktande av att maximistraffet under alla omständigheter - enligt vad ovan framgått - är 120 dagsböter. Utskottet har funnit förslaget om trettio dagsböter väl avvägt och har därför förordat det i motionen ingående lagförslaget med endast en formell ändring av ingressen.

Ledamoten Bert Häggblom har motsatt sig att motionen skulle antas och fogat skriftlig reservation till betänkandet.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt förslå
att Landstinget måtte antaga lagförslaget i följande lydelse:

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 25 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland.

I enlighet med landstingets beslut ändras 25 § landskapslagen den 10 april 1957 om rätt att idka näring i landskapet Åland (11/57), sådan den lyder i landskapslagen den 5 juli 1979 (50/79), som följer:

25 §.

(Lika som i lagmotionen).

Mariehamn den 18 januari 1983.

På lagutskottets vägnar:

Jan-Erik Lindfors

ordförande

Lars Ingmar Johansson

sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordf. J.-E.Lindfors, v.ordf.Eriksson, ledamöt.
B.Hägglom, Roald Karlsson och Sune Carlsson.

RESERVATION

Jag reserverar mig mot utskottets beslut enligt följande.

I landstinget behandlades en ändring av 25 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland så sent som 1979 då paragrafen fick sin nuvarande lydelse. Landstinget beslutade då att kvarhålla ett minimistraff om minst etthundra dagsböter.

Det resonemang utskottet för angående landstingets lagstiftningsbehörighet uppåt vad gäller straffsatserna är i detta sammanhang ointressant, eftersom motionen avser sänkning av minimistraffet för att möjliggöra en större frihet för domstolarna att utdöma straffen efter deras prövning.

Att Högsta domstolen i februari 1979 fastställde häradsrättens dom enligt strafflagen följer principen om att yngre lag vid eventuell konflikt går före äldre lag. Detta förhållande ändrades dock genom ändringen 1979 av vår landskapslag, så att åter minimistraffet är etthundra dagsböter. Utskottets majoritet tycks inte fästa något större avseende vid denna lagändring som trädde i kraft efter Högsta domstolens utslag. Landstinget har således hittills ansett denna lag så viktig för vårt nationalitetsskydd och vår ekonomi, att man inte velat ge domstolarna desto större handlingsutrymme vid utdömande av straff. För de rättstillämpande myndigheterna har det varit att åtlyda de regler lagstiftaren (landstinget) uppställt, detta oavsett om rättstillämparen personligen gillar eller ogillar reglerna.

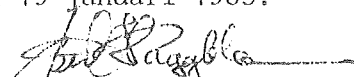
Vad jag erfarit finns det förnärvarande inga motiv att ändra straffsatserna eftersom denna lag till sin karaktär är sådan att för att bibehålla dess funktion behövs nuvarande minimistraff. Detta är också en förutsättning för lagens långsiktiga effektivitet.

Vid ändringar i denna lag borde alltid representanter för både arbetstagarorganisationer och näringslivet beredas tillfälle att yttra sig, vilket här inte skett.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår jag

att Landstinget måtte förkasta föreliggande lagmotion.

Mariehamn den 19 januari 1983.

Bert Häggblom